KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian ze starożytności (język polski)

Grupa A

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **A**

3. (3 pkt) **1. F; 2. F; 3. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (3 pkt) **1. P; 2. F; 3. P** — po 1 pkt za zdanie

5. (5 pkt) **1–D, 2–A, 3–C, 4–E, 5–B** — po 1 pkt za parę

6. (3 pkt) **(1) Janusa; (2) faeton; (3) Paktolos** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: To epitety stałe: Achilles jest „prędkonogi", Pallada „modrooka", Hefajst „krzywonogi". Takie określenia powtarzają się przy tych samych postaciach i wskazują ich najważniejszą cechę, dzięki czemu łatwo je rozpoznać. Nadają też tekstowi podniosły ton i rytm, ułatwiając recytację.
Punktacja: Nazwa: epitet stały (homerycki) — np. „prędkonogi", „modrooka", „krzywonogi" (1 pkt) + funkcja: stale przypisana cecha charakteryzuje postać i ułatwia jej rozpoznanie, nadaje stylowi podniosłość i rytm pieśni recytowanej z pamięci (1 pkt). Maks. 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Dedal zrobił skrzydła z piór sklejonych woskiem i ostrzegł Ikara, że jeśli poleci za wysoko, słońce roztopi wosk, a jeśli za nisko — pióra nasiąkną wodą. Trzeba więc trzymać się środka. Rada ojca to przesłanie o umiarze: bezpieczna jest droga pośrodku, między skrajnościami. Ikar, zachwycony lotem, wzbijał się coraz wyżej, wosk stopniał i chłopiec zginął — zgubił go brak umiaru.
Punktacja: Przestroga: za wysoko — żar słońca roztopi wosk spajający skrzydła; za nisko — wilgoć wody nasiąknie pióra (1 pkt). Interpretacja: zasada umiaru, złotego środka; Ikar, uniesiony zachwytem, zapomniał o przestrodze i zginął — kara za brak umiaru i młodzieńczą brawurę (1 pkt).

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Pyrra oburzyła się, bo rozrzucanie szczątków rodziców uznała za niegodne. Deukalion zrozumiał, że bóstwo nie może doradzać złych uczynków: wspólną matką wszystkiego, co żyje, jest ziemia, a jej kośćmi są kamienie. Oboje z zasłoniętymi twarzami rzucali więc kamienie za siebie — z tych, które rzucił Deukalion, powstawali mężczyźni, z rzuconych przez Pyrrę kobiety. Tak ziemia na nowo się zaludniła.
Punktacja: Wyjaśnienie interpretacji: wspólną matką wszystkiego, co żyje, jest ziemia, a jej kośćmi — kamienie (1 pkt). Skutek: z kamieni rzucanych przez Deukaliona powstali mężczyźni, z rzucanych przez Pyrrę — kobiety; ród ludzki odrodził się (1 pkt).

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Jonasz jest rozgniewany, że Bóg nie zniszczył Niniwy po jej nawróceniu, a jednocześnie rozpacza po krzewie, który chronił go przed słońcem. Bóg wykorzystuje to jako argument: prorokowi żal rośliny, której nie hodował i która żyła jedną noc, a Bóg miałby nie żałować wielkiego miasta pełnego ludzi? Krzew uczy, że Boże miłosierdzie obejmuje wszystkich, nawet wrogów Izraela, a człowiek nie powinien go ograniczać.
Punktacja: 1 pkt – wyjaśnienie, że Jonasz gniewa się, bo Bóg oszczędził Niniwę, a zarazem żałuje krzewu, który dawał mu cień. 1 pkt – sformułowanie nauki: skoro człowiekowi żal rośliny, której nie stworzył, tym bardziej Bóg ma prawo litować się nad ludźmi, także nad obcymi i grzesznikami; Boże miłosierdzie jest szersze niż ludzkie poczucie sprawiedliwości.

Grupa B

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **C**

3. (3 pkt) **1. P; 2. F; 3. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (3 pkt) **1. F; 2. F; 3. F** — po 1 pkt za zdanie

5. (5 pkt) **1–E, 2–A, 3–B, 4–D, 5–C** — po 1 pkt za parę

6. (3 pkt) **(1) ubodzy; (2) niebieskie; (3) cisi** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Podczas dwudziestoletniej nieobecności Odyseusza Penelopa odpiera zaloty natrętnych zalotników, stosując podstęp — obiecuje wybrać nowego męża, gdy skończy tkać całun dla teścia, po czym co noc pruje utkaną w dzień część materiału. Jej wierność i wytrwałość stanowią dopełnienie heroizmu samego Odyseusza — w antycznej kulturze Penelopa stała się wzorem cnoty małżeńskiej, rozumu i lojalności, równie istotnym dla przesłania eposu jak przygody jej męża.
Punktacja: Wskazanie sytuacji — Penelopa odpiera zaloty licznych zalotników, stosując podstęp z tkaniem całunu (1 pkt) + wskazanie znaczenia — wierność żony jako dopełnienie heroizmu Odyseusza i wzór cnoty małżeńskiej w kulturze antycznej (1 pkt). Maks. 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Józef nie oskarża braci, choć to oni go sprzedali. Mówi, że to Bóg posłał go przed nimi do Egiptu, aby mogli przeżyć lata głodu – ich zły czyn stał się częścią planu ocalenia. Dlatego przyjmuje postawę przebaczenia: każe im się nie martwić, obejmuje ich i zaprasza do Egiptu.
Punktacja: 1 pkt – interpretacja: Józef widzi w swoich losach plan Boga – dzięki temu, że znalazł się w Egipcie, mógł ocalić rodzinę przed głodem. 1 pkt – postawa: przebacza braciom, nie mści się, uspokaja ich (zło, które uczynili, Bóg obrócił w dobro).

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Zapytani przez Boga ludzie nie przyznają się do winy, tylko ją przerzucają: mężczyzna mówi, że owoc dała mu niewiasta, którą Bóg postawił przy nim — obwinia więc i ją, i samego Boga. Niewiasta z kolei zrzuca winę na węża. Dialog pokazuje, że człowiek po grzechu ucieka od odpowiedzialności i szuka winnych wokół siebie, a zerwanie z Bogiem od razu psuje też relację między mężczyzną a kobietą.
Punktacja: Mechanizm: przerzucanie winy — mężczyzna obwinia niewiastę (a pośrednio Boga, który ją dał), niewiasta obwinia węża; nikt nie przyznaje się do winy (1 pkt). Wniosek: człowiek po grzechu ucieka od odpowiedzialności, a wina niszczy więź między ludźmi i z Bogiem (1 pkt).

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Herbert przedstawia mit o Minotaurze jako rzekomo „prawdziwą historię" zapisaną w nieodczytanym piśmie linearnym A i w ten sposób go demitologizuje. Minotaur nie jest tu potworem z ciałem człowieka i głową byka, lecz „autentycznym synem króla Minosa i Pasifae", który urodził się z nienormalnie dużą głową i wyrósł na „matołka". Wersję o potworze narrator nazywa „późniejszymi plotkami". Labirynt nie jest więzieniem, tylko dziełem „architektury pedagogicznej" Dedala: system korytarzy miał nauczyć księcia „zasad poprawnego myślenia". Kiedy nauka zawodzi, król Minos postanawia „pozbyć się zakały rodu" i sprowadza z Grecji „zręcznego mordercę Tezeusza". W ten sposób Herbert odwraca wartościowanie z mitu: Minotaur staje się bezbronną ofiarą władzy i racji rodu (także kapłani odrzucają go ze względu na autorytet religii), a Tezeusz z bohatera zmienia się w płatnego zabójcę. Ironiczna puenta mówi o mądrości, która dopiero w oczach martwego Minotaura „kiełkować zaczęła" – mądrości, „jaką zwykło zsyłać doświadczenie". Pełną odpowiedź tworzą dwa elementy: nazwanie mechanizmu (demitologizacja, racjonalizacja i ironia, odwrócenie ról ofiary i bohatera) oraz wskazanie sensu tej nowej wersji: krytyki władzy, okrucieństwa wobec słabszych i fałszywego heroizmu. Samo streszczenie nie wystarczy.

Skala ocen (orientacyjna, 24 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	22–24 pkt
dobry (4)	18–21 pkt
dostateczny (3)	12–17 pkt
dopuszczający (2)	8–11 pkt
niedostateczny (1)	0–7 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/starozytnosc**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.